

ТЕМА: Підсумковий огляд літературного процесу кінця XIX початку XX століття. Виховне й естетичне значення галереї художніх типів, духовна велич і багатство героїв, наділених кращими рисами народної моралі.

МЕТА: формувати вміння самостійно себе оцінювати, утвердити думку про те, що рідний край для людини - це її життя, рідна земля - мати. Розвивати творчі здібності учнів.

ЕПІГРАФ:

"Хто щасливий?
Той, хто дає багато,
а бере найменше".

М.Коцюбинський

ОБЛАДНАННЯ: портрети письменників.

ХІД УРОКУ:

СЛОВО ВЧИТЕЛЯ: Я вам бажаю доброго дня. Такого дня, щоб тоді, коли це вранішнє сонце буде іти на захід, кожен з нас з полегкістю і з чистою совістю міг би звернутися до нього услід за Ліною Костенко:

Вечірнє сонце, дякую за день!
Вечірнє сонце, дякую за втому
За тих лісів просвітлених Едем
І за волошку в житі золотому.
За твій світанок, і за твій зеніт,
І за мої облечені зеніти.
За те, що завтра хоче зеленіти,
За те, що вчора встигло оддзвеніти.
За небо в небі, за дитячий сміх.
За те, що можу, і за те, що мушу.
Вечірнє сонце, дякую за всіх,
Котрі нічим не осквернили душу.
За те, що завтра жде своїх натхнень.
Що десь у світі кров ще не пролито.
Вечірнє сонце, дякую за день,
За цю потребу слова, як молитви...

А потребу у слові ми маємо велику. Адже розглянули літературний процес кінця XIX початку XX століття. Стільки перечитано, стільки передумано, стільки пережито. Сьогодні на уроці ми переконаємось ще раз у тому, що негаснучими зорями сяють у нашій літературі поряд з іншими іменами й імена М.Коцюбинського - великого сонцепоклонника, Лесі Українки - мужньої дочки Прометея, Василя Стефаника, Ольги Кобилянської. У нелегкий час довелося їм жити і працювати - на межі століть, повних змін і переворотів. Чи щасливими вони були?

М.Коцюбинський якось роздумував: "Хто щасливий! Той, хто дає багато, а бере найменше". Вони дали нам так багато. Отож сьогодні спробуємо перегорнути сторінки життя і творчості даних письменників, повторивши, узагальнивши, і систематизувавши вивчений матеріал. А дані слова великого сонцепоклонника візьмемо собі за епіграф. (Запишіть тему та епіграф уроку). Пригадайте найцікавіші моменти з життя і творчості письменників і доведіть мені, що ці люди були щасливі своєю працею. (Учнівські виступи). Давайте ж пригадаємо літературних героїв, художні твори та їх авторів взявши участь у літературній вікторині, але під час вікторини оцінюватимемо себе самі, користуючись картками "Мозаїка оцінок". Впізнайте літературного героя, художній твір і його автора (заздалегідь діти виготовили картки, на кожную правильну відповідь, викладають картку рожевого кольору, на неправильну — білого).

1. "Мучився цілі 2 роки сам із дрібними дітьми. Ніхто за нього не знав, як він живе, що діє, хіба найближчі сусіди оповідали, що він цілу зиму майже не палив у хаті, а зимував разом з дівчатами на печі..."

(Гриць Летючий. "Новина" В. Стефаник).

2. Свіжими ранками я перший будив сонну ще воду криниці. Я пив її, свіжу, холодну, ще повну снів, і хлюпав нею собі у лице".

(Ліричний герой. "Інтермеццо". М. Коцюбинський).

3. "... не має волі своїм життям до тебе дорівнятись?..."

(Лукаш. "Лісова пісня". Л. Українка).

4. "Вона знала безліч співанок. Звідки вони з'явилися, не могла й розказати. Вони, здається, гойдалися з нею ще у колисці, хлюпалися у купелі..."

(Марічка. "Тіні забутих предків...". М. Коцюбинський).

5. "Відповідно до моїх сил, відповідно до моїх здібностей, а властиво до мого знання, хочу собі сама заробляти на кусник хліба..."

(Олена Ляуфлер. "Людина". О. Кобилянська).

6. "... уже старий чоловік, поважний і дуже добрий з виду; по-поліському довге волосся білими хвилями опускається на плечі з-під сивої шапки; убраний у полотняну одягу і в ясно – синю свиту, на ногах постолі..."

(дядько Лев. "Лісова пісня". Л. Українка).

(Одержану оцінку учні записують у зошит).

Гра Що? Де? Коли?

2 команди: Сонцепоклонник

Моє перо.

1. Про кого і чому А. Малишко має право сказати у своїй поезії так:
"Встала квіткою Ломикаменем, щоб імперію розвалить"

(Про Л. Українку, бо вона була письменником борцем).

2. Назвіть не менше 5 творів Л. Українки.

("Одержима", "Бояриня", Камінний господар", "Осінь казка", "Лісова пісня").

3. Кому належать слова: "І все, що я писав, мені боліло", Як ви їх

розумієте?

(В. Стефанику).

4. м. Славута вул. Дзержинського 76. Яке відношення і до кого має ця адреса.

(Хома Коцюбинський брат М. Коцюбинського проживав за цією адресою).

Домашнім завданням вам було віднайти такі твори сучасних письменників, з якими можна було б провести паралелі, з тими творами, які ми вже вивчили.

1 УЧЕНЬ: Батьківщина уособлюється в уяві людини, в образі вогника рідної хати, батьківського порога, материнської колисанки. Чим людина старша, тим вона все частіше усвідомлює, як їй хочеться повернутися до рідної домівки. Саме тому хочеться провести паралель між поезією Григорія Ковалюка, та новелою В. Стефаника "Камінний хрест", адже саме так сниться рідна сторона і тодішнім і сучасним емігрантам. І ця проблема є доволі болючою для сьогодення, адже мільйони людей на даний момент емігрують у пошуках кращого життя.

В радості, щасливою й багатою,
Гордою в зажурі і біді,
Україно, снися мені хатою,
Білою, як лебідь на воді.

Сниль мені з лугами і туманами,
З кобзою волосяних ланів, ...
І з Дніпром своїм задніпресталеним
з голубим дозвіллям берегів;
З небом синім, щедро литим зорями,
З солов'їним щебетом в гаях, -
Сохами й мечами переорана,
Прадідом оплакана в піснях.

УЧЕНЬ: Благословляю день я той,
Коли зустрілися з тобою.
Тоді я покохав тебе,
Як не кохав іще нікого.

Твій образ бачу увісні,
Тобою марю я щоночі
І чарівнішої, ніж ти,
Такої більше не знайти,
Як ти - прекрасної, святої.

(паралель між поезією Олени Матушик і коханням Мавки з Лукашем).

ВЧИТЕЛЬ:

Завершуючи великий період в історії української літератури, я побачила, що вас він зацікавив, що дізналися чимало нового і отримали чималий запас

знань. Я впевнена, що ці знання ви понесете з собою у життя, і зумієте їх використати.

А зараз під чудову мелодію, ви спробуйте написати невеличкий міні-твір (відгук про творчість письменників, яких ми сьогодні згадували).

А темою до твору нехай послужать слова, котрі дуже вдало характеризують їхню творчість.

Їх твори - то сад,
Слова - плоди із солоду,
А що прийшлося їм віддати,
Щоб визріло те золото?!
Їх твори - то цвіт,
Слова - зірки незлічені,
Вони залишили добрий слід
У світі цьому вічному.
Їх твори - то земля,
Уквітчана природою,
Вони засіяли поля
добром людським і згодою.

Д/з. Зробити хронологічну таблицю творчості В.Винниченка.

